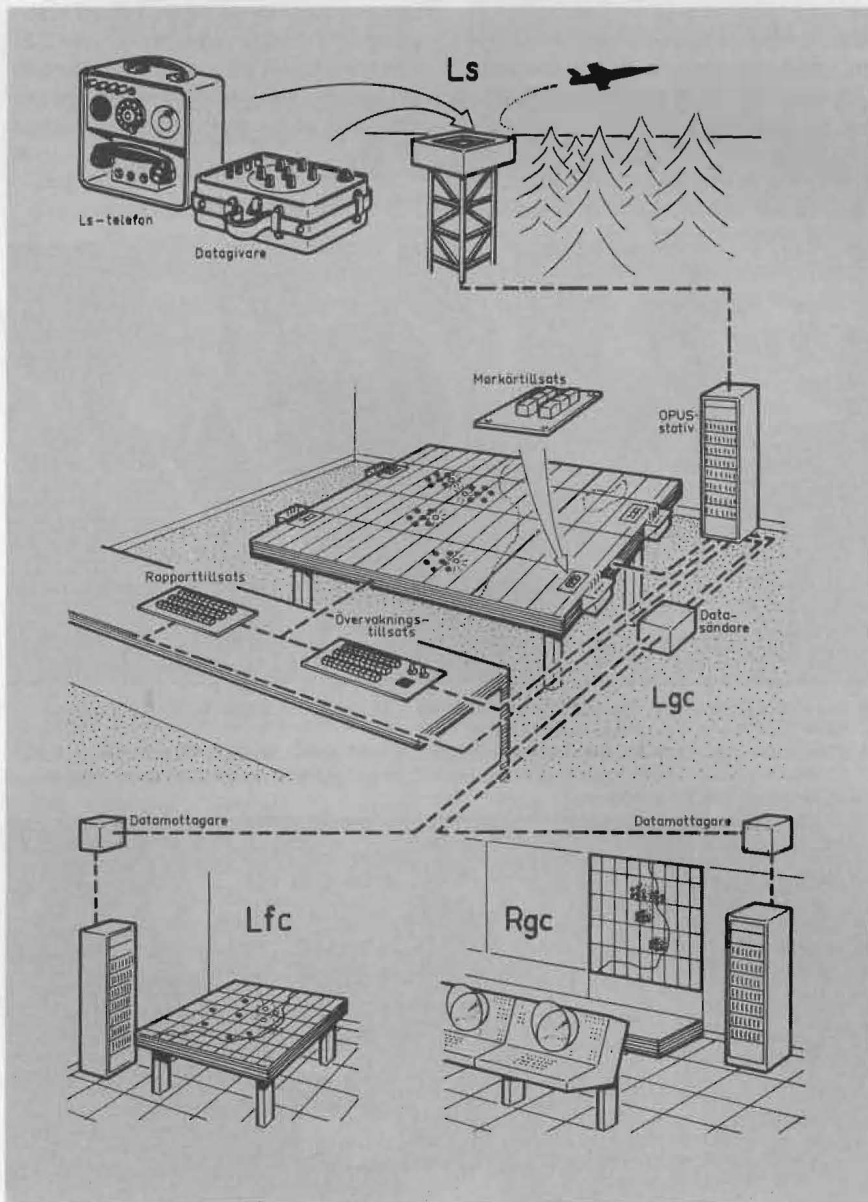

Vi måste alla väl känna vårt optiska luftbevakningssystem

★ ★ I FLYGvapenNYTT nr 2/77 fanns på sid 20–21 en debatt- och informationsartikel av överstelöjtnant Bernt Östh, som behandlade "Teknik för den optiska luftbevakningen" – ett ämne för reservofficer i luftförsvarsgruppcentral. ★ Denna 'krok' har kapten Ingemar Olsson (F20) näppat på och ger nedan sin syn på detta ämne. Han börjar med att citera Östh: ★ ★ ★

'Olbev' i dagens hotbild

● Fig 1: Principskiss över FV:s OPUS-system i dag.

”Den optiska luftbevakningens olika uppgifter kan vara mångskiftande. En och den mest självklara bör vara att rapportera flygplan på låga höjder. Dess värde som komplement till radarluftbevakning torde vara självklar, inte minst i en framtid där våra resurser på olika håll måste reduceras. Det ytäckande nät av optiska luftbevakningsstationer, som täcker hela vårt land, ger en utomordentlig seghet som vi bör ta till vara.”

I dag, i morgon. – Stormakterna disponerar i dag antalsmässigt ca 8 000–10 000 taktiska flygplan samt 1 000-talet strategiska flygplan, som även kan användas för taktiska uppgifter (jfr Vietnam-kriget). Typiskt uppträdande för taktiskt flyg är i förband och på lägsta höjd (<500 m) och hyggliga väderförhållanden. Detta med tanke på den vanliga beväpningen mot landmål, vilken kan vara bomber, raketer, automatkanoner, kommandostyrd attackrobot och attackrobot med elektrooptisk målsökare. Dessutom disponerar stormakterna en lång rad materiel för elektronisk störning riktad mot markbaserad radar för bevakning och stridsledning, radiokommunikation, jaktflygplanradar osv. Allt detta i syfte att maskera eller vilseleda viss verksamhet, tex anflygning av taktiskt flyg. Elektronisk störning i samband med stormakternas offensiva flygrörelser är en självklar taktik. Störd miljö för en försvarare bör alltid betraktas som normal miljö.

I går. – Under andra världskriget (pionjärtiden för radar) var det endast i början av kriget som telemiljön var ostörd. Men sedan kom den elektroniska krigföringen i full gång. Under kriget i Korea var materielen och taktiken ungefär likvärdig med 40-talets för luftkrigföringen. I Vietnam lades tyngdpunkten alltmer på elektronisk krigföring i syfte att nå handlingsfrihet med bl a flygstrids-

krakter. Kriget i Mellersta östern har ytterligare visat betydelsen av att kunna "kröka elektronerna" för att vilseleda eller maskera avsedd verksamhet.

Optisk luftbevakning. — Vad har nu allt detta med olbev (=optisk luftbevakning) att göra? För att följa *luftförelser* i dag är kanske inte så intressant för olbev, så länge ett väl fungerande radarsystem för luftbevakning och stridsledning är in-takt. Radarinformationen är normalt både snabbare och exaktare än optisk information. Vad menas då med ett väl fungerande radarsystem? Man kan sammanfattningsvis säga, att ett sådant system är en organisation med många radarstationer och goda räckvidder, såväl höga som låga antennplaceringar, samt goda störskydd som medger upptäckt och följning av mål under störda förhållanden. När dessa villkor inte uppfylls, pga bekämpning, störning, tekniska fel osv, ja då blir olbev synnerligen intressant och kommer till sin fulla rätt — kanske som enda hjälpmedel för upptäckt och följning av luftmål. Den andra stora uppgiften, att följa upp *ytverksamhet*, finns alltid för olbev . . . oavsett ett väl fungerande radarsystem eller inte.

Reservofficerens inriktning på olbev är bra och värdefull, ja t o m nödvändig. Alla vi stambefäl i övrigt i FV då? Vi, som i något avseende har med luft att göra, får *inte glömma bort olbev* och dess systemfunktion. I och med 'OPUS' har vi fått ett optiskt system för upptäckt och följning av luftmål, som är unikt i världen. (OPUS funktion i princip framgår av **fig 1**.)

●● De som berörs av olbev är inte bara befattningshavarna i luftförsvarets minuttaktiska ledningsorganisation (STRIL), utan även i högsta grad *flygförbanden*. I djupaste fred kan det ligga nära till hands att bara ägna sig åt radarsystem, som är in-takta. Men envar måste vara införstådd med olbev-systemets verkanssätt och med dess förtjänster och brister. Man *måste* vara vän med systemet. Vill inte vi förstå systemet, kommer inte systemet att förstå oss . . . och då blir det felaktigt utnyttjat.

Det fundamentala i olbev är *inte lägesexaktheten* utan att ge "ett hum" om när och var någonting sker i luft- rummet, vilket ligger till grund för bedömning och beslut i de aktiva (jakt, luftvärnsrobot, eldrörsluftvärn) och passiva (luftförsvorsorientering, alar-

Brittiska lärdomar

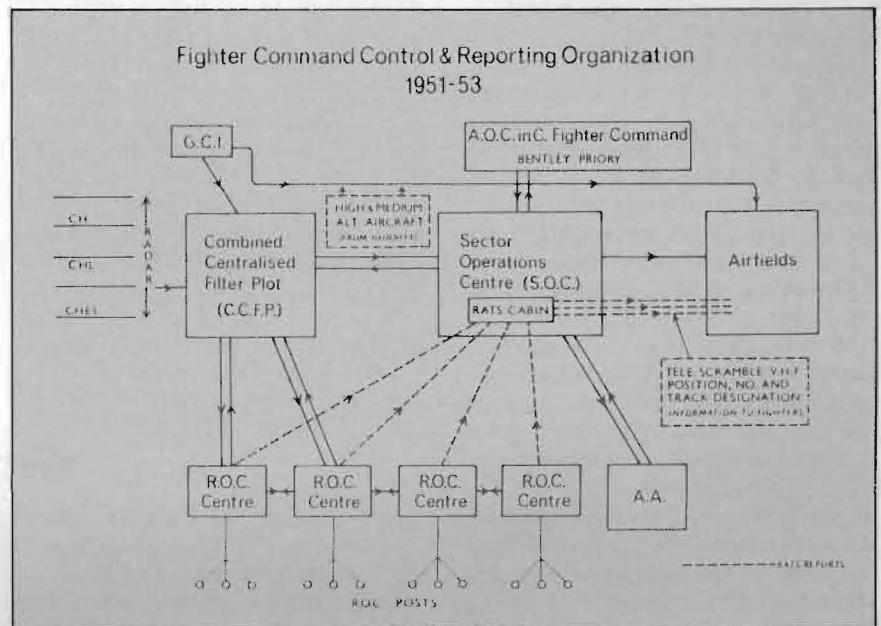

Fig 2: ROC för 25 år sedan.

mering) delarna av luftförsvaret. Således måste de aktiva och passiva delarna av luftförsvaret *väl känna* olbev-systemet för att kunna verka optimalt. Idén med olbev är gammal, men bara därför finns det ingen anledning att av prestigeskäl se snett på denna verksamhet. Som bekant går allt gammalt mode igen.

Brittisk förebild?

— En god förebild för utvecklingen av ett olbev-system är det brittiska. Huruvida vårt FV har tagit efter eller inte skall kanske vara osagt, men likheterna är slående. Man kan vända på det hela också och säga, att med vissa ingående luftförsvarskomponenter som ingredienser, torde systemet alltid få en viss standardutformning . . . vare sig det har utvecklats i Storbritannien eller inte.

Det intressanta med olbev-systemet i Storbritannien är, att redan 1925 upphöjdes organisationen till en egen kår, The Royal Observer Corps (ROC). Detta ger en god uppfattning om den betydelse som olbev tillmät-

tes. ROC:s valspråk blev "Forewarned is Forearmed".

Med anledning av ROC:s 50 årsjubileum utgavs en bok 1976 med titeln "Attack Warning Red" (Macdonald and Jane's — London) av Derek Wood*. Boken är synnerligen läsvärd och torde vara en "måstebok" för den sanne luftbevakaren. Hela ROC:s historia skildras på ett lättfattligt och intressant sätt. Kunskaperna i engelska behöver inte vara överdrivna för att boken skall ge god behållning. Genom hela boken känner man igen sig, såväl betränkesätt som taktiskt utnyttjande av olbev.

För att riktigt få läsaren uppvärmd, inleder författaren med två dramatiska händelser. Den ena beskriver Rudolf Hess' (Hitlers ställföreträdare) flygväg 1941 till Storbritannien och hans omhändertagande där. — Den andra händelsen beskriver situationen då V1 började sättas in mot Storbritannien i juni 1944. Denna robot anflög under radartäckningen, varför endast olbev kunde ge förvarning om anflygningen. — Efter dessa händelser följer så en kronologisk redogörelse av ROC under de gångna 50 åren. (**Fig 2**.)

● Vad som skiljer ROC och vårt svenska olbev-system åt i dag är att vi i FV fortfarande har tyngdpunkten på följning av luftmål, medan ROC har minskat sin organisation och gett den en annan inriktning. Vi behåller olbev tack vare OPUS, som ger oss en chans att verka i dagens hotbild. — MEN VI MÅSTE ALLA KÄNNA VÅRT SYSTEM!

Kn Ingemar Olsson

*Författaren Derek Wood har nästan 30 år bakom sig i ROC. Wood är den borse taktikern, vilket märkbart förhöjer bokens läsvärde. Som flygskribent har han varit verksam i över 25 år.